

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
СУМСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ**

**Силабус ВК 4.1
РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТ**

Загальна інформація		Пояснення			
Рівень вищої освіти		II рівень; магістр			
Освітня програма		освітньо – професійна програма «Менеджмент і адміністрування»			
Спеціальність		073 Менеджмент			
Статус дисципліни		Нормативна			
Кредити ECTS	6	Навчальний рік	2024-2025	Рік навчання - I	Семестр 1
Кількість годин	120	Кількість модулів ¹	змістових	4	Лекційні заняття – 18год. Практичні заняття – 22год. Самостійна робота – 80год.
Вид контролю		залік			Мова викладання - українська
Посилання на курс в Teams		http://surl.li/srqhl			
Консультації		за домовленістю та потребою студентів; очно, дистанційно.			
Пререквізити / передумови для вивчення дисципліни		Володіння комп'ютером на рівні користувача ПК: робота у стандартних програмах; можливість роботи у Microsoft Teams			
Додаткові умови		додаткові умови відсутні			
Обмеження		обмеження відсутні			
Постреквізити		знання з дисципліни можуть бути використані під час написання магістерської роботи та навички ризик-менеджменту можуть бути використані під час вивчення інших курсів			

¹ змістовий модуль = 30 годин (1 кредит ECTS)

Інформація про викладача:

Викладач: Івашина Людмила Петрівна, кандидат наук з державного управління, доцент

Кафедра: педагогіки, спеціальної освіти та менеджменту

E-mail: ivashynal@i.ua

Телефон: +380 99 44 57 458

Профайл лектора:

- ORCID ID 0000-0002-5518-9889
- профіль вченого у Google Scholar: <http://surl.li/djptz>
- профіль науковця на порталі НБУВ: ID:1462991; адреса матеріалу: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ASUA/1462991>

Засоби зв'язку: TEAMS Microsoft, Viber, Telegram

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Метою навчальної дисципліни «*Ризик-менеджмент*» є засвоєння студентами теоретичних основ ризик-менеджменту організацій, а саме: поняття ризик-менеджменту, класифікація ризиків в організації; принципи ризик-менеджменту, міжнародні стандарти ризик-менеджменту, методи розробки і прийняття управлінських рішень в системі ризик-менеджменту, аналіз системи управління ризиками в організаціях, розглядаються методи й технології прийняття управлінських рішень в умовах невизначеності та ризиків в діяльності організацій, серед яких розробки програм мінімізації ризиків та їх страхування, управління ризиками в сучасних умовах господарювання.

ЗАВДАННЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Основними завданнями вивчення дисципліни «*Ризик-менеджмент*» є:

—вивчення сутності, функцій, законів та принципів ризик-менеджменту, основ теорії ризику та практичного використання у організації в умовах невизначеності та ризику;

—одержання знань із головних питань теорії прийняття рішень з урахуванням ризику, реалізація яких потребує удосконалення або перегляду стратегії діяльності організації;

—оволодіння знаннями методів оцінки ризиків, які дають змогу оцінити рівень конкретного виду ризику за певним напрямом діяльності та визначити конкретні шляхи його зниження;

—проаналізувати особливості управління фінансовими, інвестиційними та проєктними ризиками в організації;

—вивчення основ прийняття ефективних управлінських рішень в ситуаціях невизначеності та ризику.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

У разі успішного завершення курсу студент повинен:

знати:

— особливості функцій, законів та принципів ризик-менеджменту в організації в умовах невизначеності, навички застосування їх у практичній діяльності;

— головні питання теорії прийняття рішень з урахуванням ризику, реалізація яких потребує удосконалення або перегляду стратегії діяльності організації;

— методи оцінки ризиків, які дають змогу оцінити рівень конкретного виду ризику за певним напрямом діяльності та визначити конкретні шляхи його зниження;

— особливості управління фінансовими, інвестиційними та проєктними ризиками в організації.

вміти:

— вміти використовувати теоретичні знання на практиці;

— пояснювати призначення принципів ризик-менеджменту, прогнозувати, здійснювати аналіз чинників, що визначають ризикові ситуації;

— збирати та аналізувати дані, які характеризують чинники, що впливають на мінімізацію шкоди, заподіяної ризиками;

— пояснювати переваги профілактики виникнення ризиків шляхом прогнозування ризиків та їх своєчасної нейтралізації;

— здійснювати якісну оцінку ризику, що полягає у визначенні чинників ризику й етапів життєвого циклу, на яких він може виникнути;

— застосовувати сучасні методики управління ризиками в організації, вміти складати плани, розподіляти компетенції;

— оцінювати стан функціонування системи управління ризиками та визначати напрями удосконалення;

— розробляти програми мінімізації ризиків, приймати обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням концепції корисності та ризику.

— приймати та доводити до реалізації управлінські рішення, обирати, реалізувати стратегії організації та нести відповідальність за їх реалізацію.

ОСНОВНІ НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ

1. Боровик М. В. Ризик-менеджмент : конспект лекцій для студентів магістратури усіх форм навчання спеціальності 073 Менеджмент Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. 65 с. URL: <http://surl.li/mpqob>

2. Демченко Г. В. Ризик менеджмент: конспект лекцій для студентів спеціальності 073 "Менеджмент" першого бакалаврського рівня Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. 74 с. URL: <http://surl.li/jgdur>

3. Долінський Л. Б. Фінансовий ризик-менеджмент : навч.-метод. Посібник Київ: Національний університет «Києво-Могилянська академія», 2022. 132 с. URL: <http://surl.li/qobyb>

4. Калініченко З.Д. Ризик-менеджмент: навчальний посібник для здобувачів спец. Дніпро: ДДУВС, 2021. 224 с. URL: <http://surl.li/caexq>

5. Кравченко М.О., Бояринова К.О., Копішинська К.О. Управління ризиками: Навчальний наочний посібник для студ. спеціальності 073 «Менеджмент» Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 432с. URL: Upravlinnia-ryzykamy_NavchNaochPosib.pdf

6. Мороз В.М., Мороз С.А. Ризик-менеджмент : навч. посібник для студ. спец. 281 «Публічне управління та адміністрування» Харків : НТУ «ХПІ», 2018. 140 с. URL: <http://surl.li/nncgr>

7. Старостіна А. О., Кравченко В. А. Ризик-менеджмент: теорія та практика: Навч. Посіб. К.: ІВЦ “Видавництво «Політехніка»”, 2004. 200 с. URL: <https://subjectum.eu/pdf/311.pdf>

8. Стешенко О. Д. Ризикологія: Навч. посібник. Харків: УкрДУЗТ, 2019. 180 с., рис.24, табл.8. URL: <http://surl.li/eughp>

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ РЕСУРСИ

1. Про електронний цифровий підпис: Закон України від 22 травня 2003 року №852-IV. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=852-15>

2. Про електронні довірчі послуги: Закон України від 05.10.2017 року № 2155-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 45, ст.400

3. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22 травня 2003 року №851-IV URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=851-15>

4. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII Відомості Верховної Ради України, 1992, N 48, ст.650

КОНТРОЛЬНІ ЗАХОДИ

Контрольний захід		Термін виконання	% від загальної оцінки
Поточний контроль (70%)			
Змістовий модуль 1	Тестування 1	Протягом вивчення змісту модулю	20
	Творче завдання 1		
Змістовий модуль 2	Тестування 2	Протягом вивчення змісту модулю	25
	Творче завдання 2		
Змістовий модуль 3	Тестування 3	Протягом вивчення змісту модулю	25
	Творче завдання 3		
	Творче завдання 6		
Підсумковий контроль (30%)			
ІНДЗ			15
Підсумкове теоретичне завдання			15

<i>(іспит)</i>		
Разом		100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75-84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

РОЗКЛАД КУРСУ ЗА ТЕМАМИ І КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Вид заняття	Тема змістового модулю	Контрольний захід	Кількість балів
Змістовий модуль 1			
Лекція 1	Вступ Тема 1. Поняття, сутність і зміст ризик-менеджменту.	Тестування 1	5
Семінар 1		Творче завдання 1	5
Лекція 2	Тема 2. Невизначеність та ризик	Тестування 2	5
Семінар 2		Творче завдання 2	5
Лекція 3	Тема 3. Види ризиків	Тестування 3	5
Семінар 3		Творче завдання 3	5
Змістовий модуль 2			
Лекція 4	Тема 4. Закони і принципи ризик-менеджменту	Тестування 4	5
Семінар 4		Творче завдання 4	5
Лекція 5	Тема 5. Методологія ризик-менеджменту	Тестування 5	5
Семінар 5		Творче завдання 5	10
Лекція 6	Тема 6. Стратегія і політика ризик-менеджменту	Тестування 6	5
Семінар 6		Творче завдання 6	
Семінар 7	Тема 7. Тактика ризик-менеджменту	Тестування 7	5
		Творче завдання 7	5
Змістовий модуль 3			
Семінар 8	Тема 8. Особливості управління зовнішніми та внутрішніми ризиками	Тестування 8	5
		Творче завдання 8	5
Лекція 7	Тема 9. Прийняття управлінських рішень в умовах ризику та невизначеності	Творче завдання 9	5
Семінар 9		Тестування 9	5
Лекція 8	Тема 10. Система управління ризиками	Творче завдання 10	5
Семінар 10		Тестування 10	
Лекція 9	Тема 11. Ризик-менеджер як професійний керівник організації	Творче завдання 11	5
Семінар 11		Тестування 11	

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Базова

1. Боровик М. В. Ризик-менеджмент : конспект лекцій для студентів магістратури усіх форм навчання спеціальності 073 Менеджмент Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. 65 с.
2. Демченко Г. В. Ризик менеджмент: конспект лекцій для студентів спеціальності 073 "Менеджмент" першого бакалаврського рівня Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. 74 с.
3. Долінський Л. Б. Фінансовий ризик-менеджмент : навч.-метод. Посібник Київ: Національний університет «Києво-Могилянська академія», 2022. 132 с.
4. Калініченко З.Д. Ризик-менеджмент: навчальний посібник для здобувачів спец. Дніпро: ДДУВС, 2021. 224 с.
5. Кравченко М.О., Бояринова К.О., Копішинська К.О. Управління ризиками: Навчальний наочний посібник для студ. спеціальності 073 «Менеджмент» Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 432с.
6. Мороз В.М., Мороз С.А. Ризик-менеджмент : навч. посібник для студ. спец. 281 «Публічне управління та адміністрування» Харків : НТУ «ХП», 2018. 140 с.
7. Старостіна А. О., Кравченко В. А. Ризик-менеджмент: теорія та практика: Навч. Посіб. К.: ІВЦ “Видавництво «Політехніка»”, 2004. 200 с.
8. Стешенко О. Д. Ризикологія: Навч. посібник. Харків: УкрДУЗТ, 2019. 180 с., рис.24, табл.8.

Допоміжна література

1. Азаренкова Г. М. Аналіз моделювання і управління ризиком (в схемах та прикладах): *навч. посіб.* Львів : Новий світ-2000, 2011. 240 с.
2. Артими-Дрогомирецька З. Б. Економічний ризик. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 316 с.
3. Вдовіченко О. В. Готовність до ризику у різних сферах діяльності. *Методика дослідження.* Одеса: Фенікс, 2007. 34 с.
4. Вітлінський В. В. Ризик у менеджменті. К. :ТОВ «Борисфен-М», 2011. 336 с.
5. Герасимчук Н. А., Мірзоева Т. В., Томашевська О. А. Економічні і фінансові ризики: *навчальний посібник.* Київ: Компринт, 2015. 288 с.
6. Глобальні ризики з точки зору Всесвітнього економічного форуму: інфографіка. Bakertilly: вебсайт. URL: <https://bakertilly.ua/news/id48913> (дата звернення: 19.02.2024).
7. Дмитренко Г.А. Управління людськими ресурсами: *Навчальний посібник.* Київ: Олді Плюс, 2016. 273 с.;
8. Донець Л. І. Економічні ризики та методи їх вимірювання: *навч. посіб.* Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 312 с.

9. Донець Л. Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків. К. ЦУЛ, 2012. 464 с.
10. Жовніренко Г. О. Економічні ризики: *навч. посіб.* Дніпро: ДонІЗТ, 2011. 142 с.
11. Івченко І.Ю. Економічні ризики: *Навч. посіб.* – К.: Центр навчальної літератури, 2004. 304 с.
12. Клименко С. М. Особливості управління ризиками розвитку підприємства. *Стратегія економічного розвитку України.* 2013. № 32. С. 24- 29.
13. Клименюк М. М. Управління ризиками в економіці. Київ : Просвіт, 2000. 220 с.
14. Коломієць Ганна. «Ризик-менеджмент як фактор сталого розвитку світової економіки» *Актуальні проблеми економіки* № 3. К. 2015: 43-49.
15. Концепція прийнятого ризику. Студопедія: вебсайт. URL: <https://studopedia.org/12-52527.html> (дата звернення: 16.02.2024).
16. Кутащенко М. В. Сутність ризику і причини його виникнення. *Загальні питання економіки.* 2009. № 1. С. 45-48.
17. Кучеренко В. Р. Економічний ризик та методи його вимірювання: *навч. посіб.* Одеса : ОДУВС, 2011. 199 с.
18. Лісовська Ю. Кібербезпека. Ризики та заходи. К.: Кондор, 2019. 272 с.
19. Лук'янова В. В. Діагностика ризику діяльності підприємства: монографія. Хмельницький, 2007. 312 с.
20. Лук'янова В. В. Економічний ризик: *навч. посіб.* Київ: ВЦ "Академія", 2007. 462 с.
21. Матвійчук А. В. Аналіз і управління економічним ризиком: *навч. посіб.* Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 224 с.
22. Машина Н. І. Економічний ризик і методи його вимірювання: *навч. посіб.* Київ: Центр навч. л-ри, 2003. 187с.
23. Михайловська І. М. Організаційно-функціональна структура відділу ризик-менеджменту зовнішньо-економічної діяльності на підприємстві. *Вісник Хмельницького національного університету,* 2015. № 3. С. 161-164.
24. Мостенська Т. Л., Скопенко Н. С. Ризик-менеджмент як інструмент управління ризиком. *Вісник Запорізького національного університету. Сер. Економічні науки.* 2010. № 3. С. 72-79.
25. Писаревський І.М., Стешенко О.Д. Управління ризиками. *Навч. посібник.* Харків: ХНАМГ, 2008. 124 с.
26. Ризик-академія: блог. URL: <https://riskacademyrus.wordpress.com>. (дата звернення: 13.02.2024).
27. Ризик-менеджмент методичні рекомендації до виконання практичних завдань / авт.- уклад. О. В. Дудник ; Харків. нац. техн. ун-т сіл. госп-ва. Харків: ХНТУСГ, 2021 52 с.
28. Черненко Н. М. Ризик-менеджмент в контексті сучасних наукових досліджень / Н. М. Черненко // *Наука і освіта.* 2014. № 6 СХХІІІ. С. 204-208.

Словники

1. Енциклопедія господарських організацій. – 2-ге вид., перероб. і доп. Х.: Фактор, 2007. 992 с.
2. Загородній А.П. Зовнішньо-економічна діяльність: Термінологічний словник К.: Кондор, 2007. – 168 с.
3. Загородній А.П. Фінансово-економічний словник. К.: Знання, 2007. 1072 с.
4. Котельніков Д.І. Управління фінансами. Словник-довідник юридичних термінів К.: Кондор, 2009. 160 с.
5. Менеджмент : Понятійно-термінологічний словник К.: МАУП, 2007. 744 с.
6. Новий російсько-український словник-довідник юридичної, банківської, фінансової, бухгалтерської та економічної сфери: Близько 85 тис. слів / С. К.: Довіра, 1998. 783 с.
7. Сизоненко В.О. Сучасне підприємництво: Довідник. К.: Знання-Прес, 2007. 440 с.
8. Стадницький Ю.І. Просторова організація систем послуг [текст] Словник-довідник. К.: Центр учбової літератури, 2013. 270 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Боровик М. В. Ризик-менеджмент : конспект лекцій для студентів магістратури усіх форм навчання спеціальності 073 Менеджмент Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. 65 с. URL: <http://surl.li/mpqob>
2. Демченко Г. В. Ризик менеджмент: конспект лекцій для студентів спеціальності 073 "Менеджмент" першого бакалаврського рівня Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. 74 с. URL: <http://surl.li/jgdur>
3. Долінський Л. Б. Фінансовий ризик-менеджмент : навч.-метод. Посібник Київ: Національний університет «Києво-Могилянська академія», 2022. 132 с. URL: <http://surl.li/qobyb>
4. Калініченко З.Д. Ризик-менеджмент: навчальний посібник для здобувачів спец. Дніпро: ДДУВС, 2021. 224 с. URL: <http://surl.li/caexq>
5. Кравченко М.О., Бояринова К.О., Копішинська К.О. Управління ризиками: Навчальний наочний посібник для студ. спеціальності 073 «Менеджмент» Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 432с. URL: Upravlinnia-ryzykamy_NavchNaochPosib.pdf
6. Мороз В.М., Мороз С.А. Ризик-менеджмент : навч. посібник для студ. спец. 281 «Публічне управління та адміністрування» Харків : НТУ «ХП», 2018. 140 с. URL: <http://surl.li/nncgr>
7. Старостіна А. О., Кравченко В. А. Ризик-менеджмент: теорія та практика: Навч. Посіб. К.: ІВЦ “Видавництво «Політехніка»”, 2004. 200 с. URL: <https://subjectum.eu/pdf/311.pdf>
8. Стешенко О. Д. Ризикологія: Навч. посібник. Харків: УкрДУЗТ, 2019. 180 с., рис.24, табл.8. URL: <http://surl.li/eughp>

РЕГУЛЯЦІЯ І ПОЛІТИКИ КУРСУ

Відвідування занять. Регуляція пропусків.

Відвідування усіх занять є обов'язковим. Пропуск занять відпрацьовується належним чином протягом двох тижнів після пропуску:

Лекція – есе обсягом до 400 слів;

Семинар (практичне заняття) – відтворення відповідних творчих завдань, у письмовому вигляді.

Індивідуальні науково-дослідні завдання мають бути надіслані до початку залікової сесії.

Всі завдання надсилають електронною поштою на поштову скриньку викладача із позначенням в темі листа «Прізвище_Номер завдання_Тема завдання (напр., Менеджмент)». У листуванні слід вказувати також номер групи, де навчається студент.

Політика академічної доброчесності.

Всі завдання виконуються студентом самостійно. При виконанні групових завдань (підготовка до дискусії, участь у діловій грі тощо) враховується індивідуальний внесок кожного студента.

Списування під час діагностуючих робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). На підсумкових заняттях мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування (наприклад, програма Kahoot тощо).

Перевірка робіт на плагіат здійснюється обов'язково згідно до Вимог норм доброчесності (сайт НАЗЯВО та ін.)

У разі наявності плагіату в будь-яких видах робіт здобувача вищої освіти він отримує незадовільну оцінку і повинен повторно виконати завдання, які передбачені у силабусі.

Використання комп'ютерів/телефонів на занятті.

Навчальний процес потребує використання інтерактивних засобів навчання, серед яких мультимедійний проектор, компютери, ноутбуки, планшети, смартфони тощо. Під час занять студенти можуть використовувати гаджети для перевірки кьюаркодів, пошуку інформації, створення документів у текстових та графічних редакторах при виконанні творчих завдань. Під час лекцій студенти можуть використовувати мобільні пристрої для пошуку та уточнення інформації, для проведення дискусії тощо. На підсумкових заняттях (під час екзамену) мобільні пристрої можуть бути використані тільки під час тестування.

Комунікація

Комунікативний процес між викладачем та студентом відбувається як індивідуально, так і у груповій формі через канал «Ризик-менеджмент» у команді в Teams Microsoft, через електронну пошту та месенджери (Viber; Telegram).

Перевірка діагностичних робіт (тести, творчі завдання, відпрацювання, ІНДЗ) викладачем відбувається протягом 10 днів після подачі на перевірку, але не пізніше ніж за тиждень до підсумкового контролю (іспиту). При перевірці увага звертається не оформлення та вимоги до кожного виду робіт, що перевіряються. Всі навчальні матеріали знаходяться у вільному доступі на відповідному каналі команди в Teams Microsoft.

Електронне забезпечення навчання (Teams)

<http://surl.li/srqhl>

Розробник силябуса

к.держ.упр., доцент

Л.П. ІВАШИНА

Завідувач кафедри

к.пед.н., доцент

Г.Л.ЄФРЕМОВА